

Hea õpetaja!

Projekti Targalt internetis raames koostasid õpetajad Birgy Lorenz ja Kärt Käesel Pelgulinna Gümnaasiumist tunnikavad, mida on lihtne kasutada internetiturvalisusest rääkimiseks põhikoolis. Tekste toimetab Ilvi Pere Tiigrihüppe Sihtasutusest.

Loodame, et leiate siit palju kasulikku materjali ning läbi meie ühise töö paranevad õpilaste teadmised turvalisest interneti-ja arvutikasutusest. Kõik projekti käigus loodud materjalid leiate ka www.targaltinternetis.ee ning www.koolielu.ee.

Turvalist õppeaastat!

Ilvi Pere

Tunni teema: Privaatsus internetis

Aeg: 45 – 90 minutit

Õpilaste vanus: 3.-4. klass

Teema ülevaade:

Laste huvi arvuti ja interneti vastu kasvab iga päevaga ja seda kasutab ära ka ärisektor. Maailmas leidub palju veebilehti, mis on orienteeritud just lastele. On nii haridusliku kui ka meelelahutusliku sisuga keskkondi. Leidub ka veebilehti, mis on suunatud noore inimese mõtlemise kujundamisele läbi reklaami. Lapsed meelitatakse tarbima läbi küsimustike, auhinnamängude, popiidolite abil jmt. Selliste veebilehtede eesmärk on kujundada tarbijalikku mõttemaailma, tekitada kunstlik vajadus ühe või teise toote järele.

Lapse arvutikasutus sõltub vanemate oskusest oma last kodus suunata. Kahjuks näitavad uuringud, et lapsed jäetakse ligi 80% juhtudest vabal ajal omapäi maailma avastama - nii ongi arvuti ja internet lapse suunajad ja seltsilised. Kuna lapsed on kergesti mõjutatavad, siis varitsevad neid seal aga mitmed ohud.

Kui laps alustab internetis suhtlemist, siis jagab ta pahaaimamatult teistele lastele või täiskasvanutele liiga palju isiklikku informatsiooni. Kõik need uued tuttavad ei ole alati internetis heade kavatsustega. Kodudes räägitakse „kommionudest“ ja hoiatatakse võõraste eest tänaval, kuid internetisuhtluse puhul sellest juttu ei tehta. Sageli ei ole ka täiskasvanul lihtne aru saada, kas uus ja meeldiv vestluspartner on ikka see, kes ta väidab end olevat.

Kodudes peaks rohkem mõtlema sellele, kuidas oma lapse tegevust arvuti taga delikaatselt jälgida – mida ta seal teeb, kellega suhtleb jm. Arvuti võiks eelkõige nooremate laste puhul olla elutoas, kus on lihtsam lapse tegemisi jälgida. Noore inimesega tuleb hoida kontakti ja häid suhted, tunda huvi lapse tegevuste vastu, pakkuda välja ühiseid tegevusi jne. Ka internetiturvalisusest tuleks rääkida lastele

kohe kui nad alustavad arvutikaustust ning tutvustada kõike läbi käitumisjuhiste, mis on samasugused kui päriselus. Näide: „Parool on nagu hambahari, seda ei laenata teistele ja seda uuendatakse aeg-ajalt“

Õpetajale ja lapsevanemale lisalugemiseks:

<http://www.netiohud.ee/peamine/lapsi-ahvardavad-ohud-internetis.html>

Eesmärk:

- Õpilane teadvustab, et ta ei ole internetis üksi, vaid see on „üks suur küla/linn“, kus tegelikult on palju võõraid
- Õpilane teab, et oma isiklike asju (pilte, videot ja muud infot) ei jagata võõrastega

Vahendid õpetajale: arvuti, internet õpetajale filmi näitamiseks. Õpilastele: kahte värvi väikesed kleepsud (isekleepuvad märkmepaberid) või liim ja tavalised paberilipikud, igale rühmale suurem paber plakati koostamiseks.

Tegevuste kirjeldused	Aeg
<p>Sissejuhatus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tervitus • Tutvusta õpilastele tunni käiku: täna loome plakateid teemal, kuidas internetis turvalisemalt hakkama saada, millist infot enda kohta jagada ja millist mitte 	3 minutit
<p>Teemad ja ülesanded</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Vaadake animafilmi veebilehelt www.sheeplive.eu „Kasukata“ http://et.sheeplive.eu/fairytales/kasukata ✓ Arutlege klassiga, mis toimus, mida tegi lammas valesti ja kuidas juhtunud vältida? ✓ Viige klassis läbi privaatsuse teemaline hääletus (juhend allpool) ja arutelu, miks ühte või teist asja võib/ei või teistega internetis jagada. Kui õpilased teatavad näiteks, et kodust aadressi ei tohi teistega jagada, kuna ema-isa ei luba, siis tuleks ikkagi selgitada, miks nad ei luba, mis võib juhtuda. ✓ Vaadake animafilmi veebilehelt www.sheeplive.eu „Suur suu“ http://et.sheeplive.eu/fairytales/suur-suu ✓ Arutlege klassiga, mis toimus, mida tegi karjane valesti ja kuidas sellist asja vältida. ✓ Õpetaja tutvustab põgusalt privaatsuse teemat kasutades teema ülevaates välja toodud pidepunkte. 	20 minutit
<p>Iseseisev töö</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja jagab igale õpilasele välja kahte värvi kleepsud või märkmepaberid. Ülesanne: Pane kirja 2-3 asja, mida võib internetis teistega jagada ja 2-3 asja, mida kindlasti ei või. Iga mõte kirjuta eraldi paberile. 	5 minutit
<p>Rühmatöö või arutelu klassiga</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja moodustab 4-5 liikmelised rühmad. • Rühma liikmed loevad paberitelt vastused üksteistele ette. 	10 minutit

<ul style="list-style-type: none"> • Laual on grupi plakat (suur paber). Plakat on jagatud kaheks: info, mida tohib internetis teistega jagada ja mida ei tohi. • Rühm hakkab klepsupaberitest plakatile sarnaste soovitusetega tulpi moodustama – näiteks, kui kaks õpilast soovitasid pilte võõrastele mitte jagada, siis paigutavad nad oma klepsupaberid ligistikku. • Iga le tekkinud grupile antakse ühine pealkiri. • Gruppe plakatil võib ümber paigutada nii, et tekiks kahe poolusega kujund (poolpunane-poolroheline õun) või vastandeid esitlev pilt (ilus ilm, kole ilm; selge taevast-vihmapilved jne) • Õpilased valivad välja kaks kõige olulisemat punkti, mida internetis jagada teistega ei või ning tõmbavad sellele suure punase ringi ümber või märgivad muul moel nende olulisuse. • Plakat disainitakse värvidega, kleebistega, litritega, sädeleva liimiga jne 	
<p>Hindamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpilaste arutelu privaatsuse teemal • Iseseisev töö ja rühmatöö, arutelu tulemused plakati näol ja kommentaarid • Kodune töö plakati täienduseks • Anonüümsete näidete toomine igapäevaelust, seoste loomine 	4 minutit
<p>Kodune töö</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpilased vestlevad antud teemal kodustega ja koguvad kokku 3 mõtet, mida kindlasti ema-ida, õde-vend, vanaisa-vanaema jne ei jagaks internetis teistega ning miks. Vajadusel täiendage plakatit. 	3 minutit

Privaatsuse hääletus

Igal lapsel palutakse hääletada kas poolt või vastu: kas allolevat infot võib teistega internetis jagada. Arutleda võib teemadel, mis juhtub siis, kui infot jagatakse, millised võivad olla tagajärjed. Hääletada võib mitmeti:

- kõik seisavad püsti, kes on nõus, jääb püsti seisma, kes ei ole nõus, see istub

- ruum jagatakse kriidi või teibiga pooleks, ühele poole tehakse miinusmärk (ei ole nõus) ja teisele poole plussmärk (olen nõus), lapsed rivistuvad vastavalt oma arvamusele.

- kes on nõus, teevad ühe liigutuse nõustumise märgiks (näiteks noogutavad agaralt, kuid vaikides) ja teise liigutuse mittenõustumise märgiks (raputavad pead), välja võib mõelda ka naljakaid liigutusi.

Väited:

Perepilt, tunniplaan, ema-isa telefoninumber, klassijuhtaja e-posti aadress, video endast ja sõpradest suvises laagris, kodune aadress, milliseid hindaid olen viimasel kuul saanud jne.

Nimekirja võite ise täiendada või lasta õpilastel pakkuda.

Vt lisaks. http://www.targaltinternetis.ee/wp-content/uploads/2011/01/Targalt-internetis_õppematerjalid.pdf Moodul 3.2